

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.11.2](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.11.2)

УДК 343.35:351

*Ю. С. Цаль-Цалко,
д. е. н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,
Поліський національний університет, Житомир
ORCID ID: 0000-0003-4525-9449*

*В. П. Якобчук,
к. е. н., професор, завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та
публічного управління, Поліський національний університет, Житомир
ORCID ID 0000-0003-2147-7994*

*С. Г. Косянчук,
студент ОС «Магістр» спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Поліський національний університет, Житомир
ORCID ID 0000-0003-1586-0743*

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

*Y. Tsal-Tsalko,
Doctor of Economic Sciences,
Professor, Professor of the Department of Accounting, Taxation and Audit,
Polissya National University, Zhitomir*

*V. Yakobchuk,
PhD in Economics, Professor, Leader of the Department of Economic Theory, Intellectual Property
And Public Administration, Polissia National University, Zhitomir*

*S. Kosyanchuk,
Master student of specialty «Public management and administration»,
Polissya National University, Zhitomir*

ANTI-CORRUPTION POLICY IN THE FIELD OF PUBLIC GOVERNANCE

Досліджуються проблеми корупції в системі публічного управління. Розглядаються методологічні основи та практичні аспекти запобігання та протидії корупційним проявам у системі публічного управління державними, казенними і комунальними підприємствами та організаціями, установами і закладами державного сектору України. Характеризуються особливості формування майнових і фінансових об'єктів корупції в державному секторі економіки.

Здійснюється оцінка ефективності публічного управління об'єктами державної власності України. Доводиться, що при виробленні антикорупційної політики в Україні вагомим завданням є визначення стратегії, тактики та конкретних заходів антикорупційної діяльності в публічному управлінні.

Встановлюється, що ефективність національної політики запобігання та протидії корупції в Україні вимагає належного законодавчого забезпечення, формування дієвої системи контролюючих державних органів, забезпечення належної координації суб'єктів

антикорупційної політики, впровадження превентивних заходів запобігання корупції через визначення результативних показників бюджетних програм.

Основою національної антикорупційної політики в сфері публічного управління визначається удосконалення економічного контролю, бюджетування, аудиту, обліку, системи оподаткування, аналітичних досліджень, поширення суспільного негативного ставлення до корупції, ліквідація причин її виникнення та поширення.

Problems of corruption in the public administration system are studied. Methodological bases and practical aspects of prevention and counteraction to corruption in the system of public power of state, state and communal enterprises and organizations, institutions and establishments of the state sector of Ukraine are considered. The peculiarities of the formation of property and financial objects of corruption in the public sector of the economy are characterized.

The effectiveness of public management of state-owned objects of Ukraine is being assessed. It turns out that in developing anti-corruption policy in Ukraine, an important task is to determine the strategy, tactics and specific measures of anti-corruption activities in public administration.

It is established that the effectiveness of the national policy to prevent and combat corruption in Ukraine requires proper legislation, the formation of an effective system of controlling government agencies, ensuring proper coordination of anti-corruption policy, implementation of preventive measures to prevent corruption by determining the performance of budget programs.

It is proved that the criterion of efficiency for state entities should be the created value added and market value as indicators of the viability of the enterprise, and for the used budget funds - the results of the national economy or the local community as a whole, as well as performance indicators of individual budget programs. It was found that the system of profit taxation of state-owned enterprises does not provide a direct impact of public administration on the creation of market value of the enterprise and independent use of value added, especially in terms of impact on net profit and depreciation policy. A system of performance indicators for budgeting the use of state and local budgets in public administration by allocating indicators of cost, product, efficiency and quality.

The basis of the national anti-corruption policy is determined by the improvement of economic control, budgeting, audit, accounting, taxation system, analytical research, the spread of public negative attitude to corruption, the elimination of the causes of its emergence and spread.

Ключові слова: антикорупційна політика; публічне управління; майно; бюджет; фінансовий контроль; бюджетні програми; результативні показники; додана вартість.

Keywords: anti-corruption policy; public administration; property; budget; financial control; budget programs; performance indicators; value added.

Постановка проблеми. Боротьба з корупцією в нашій державі продовжує залишатися в центрі уваги, адже сучасні масштаби та системність цього явища несуть в собі значну загрозу економічної стабільності країни. Як результат корупції у публічному управлінні, це сповільнення темпів економічного зростання, розвиток недобросовісної конкуренції, руйнування ринкових механізмів та економічної системи держави, зниження рівня конкурентоспроможності, скорочення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, порушення відносин власності, монополізація, криміналізація та тінізація економіки, що призводять до економічного занепаду.

Виходячи з цього, в аспекті нашого дослідження пропонуємо звернути увагу, що для попередження корупційних схем у сфері публічного управління державним і комунальним майном, а також бюджетними коштами недостатньо використовуються фінансові інструменти державних контролюючих органів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження у статті стали наукові доробки вітчизняних вчених та оцінка стану корупції при використанні державного і комунального майна та бюджетних коштів в процесі господарської діяльності суб'єктів господарювання національної економіки України.

З цієї проблеми, на нашу думку, варто виокремити праці таких вчених, як: Федоренко В.Л., Берназюк Я.О., Білинська М.Н., Василевська Т.Е., Константинов С.Ф., Нестерович В.Ф., Рачинський А.П., Скрипнюк О.В., Ковбасюк Ю.В. [1], Кравченко С. О. [2], Стасишин А. В., Дубик В. Я., Барська І. В. [3].

Водночас, досягнуті в цьому напрямі науково-практичні обґрунтування вимагають подальших досліджень з метою удосконалення антикорупційної політики в сфері публічного управління. Насамперед, це стосується чіткого визначення місця в боротьбі з корупцією фінансових інструментів. З огляду на це, у пропонованій статті приділено значну увагу саме питанням з'ясування стану публічного управління державним і комунальним майном та бюджетними коштами і необхідності при формуванні антикорупційної політики більш повного і ефективного використання інструментів фінансового контролю державними контролюючими органами.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у науково-практичному обґрунтуванні напрямів удосконалення національної антикорупційної політики у сфері публічного управління, розробці рекомендацій та пропозицій щодо системної протидії корупційним проявам через використання фінансових інструментів, бюджетування і контролю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Антикорупційна політика в публічному управлінні – це напрям дій та відповідний комплекс заходів, обраний і здійснюваний органами державної влади та органами місцевого самоврядування за підтримки суспільства та у співпраці з його інститутами для вирішення проблем корупції у всіх сферах суспільного життя [2, с. 29].

Корупція (від лат. corrumpere – псувати) – негативне суспільне явище, яке проявляється в злочинному використанні особами публічного управління їх прав і посадових можливостей з метою особистого збагачення.

Публічне управління являє собою різновид суспільно корисної діяльності, який здійснюється певною сукупністю суб'єктів, органів державних і комунальних підприємств та бюджетних організацій, установ та закладів.

Головним стимулом до корупції є можливість отримання майна (активів) не за працю, а зв'язаного з використанням владних повноважень, а головним стримувальним чинником – ризик викриття і покарання.

В публічному управлінні знаходяться майнові і фінансові ресурси державної і комунальної власності поділяються на дві частини. Одна частина закріплюється за державними і комунальними підприємствами (організаціями, установами, закладами) на обмежених речових правах господарського відання або оперативного управління. Це розподілене публічне майно складає базу для участі в майбутньому обороті цих суб'єктів господарювання як самостійних юридичних осіб.

Друга частина – фінансові ресурси, які не закріплені за підприємствами (організаціями, установами, закладами), а розподіляються їм через кошти відповідних бюджетів для виконання функцій держави і територіальних громад.

В Україні відсутня нормативно визначена сутність поняття державного сектора економіки. Відтак, в законодавчих актах використовують такі категорії як «державна власність», «комунальна власність», «державний бюджет», «місцеві бюджети», «державні підприємства», «комунальні підприємства», «бюджетні установи (організації, заклади)», «корпоративні права держави». Саме ці поняття і визначають сутність можливих об'єктів корупції в Україні в публічному управлінні.

Кількісна оцінка суб'єктів господарювання державного і комунального секторів економіки, де формується система публічного управління подана в табл. 1.

Таблиця 1.

Суб'єкти господарювання державного і комунального секторів економіки України*

(на 1 січня звітного року, од.)

Юридичні особи	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Державні підприємства	4019	3982	3893	3822	3750
Казенні підприємства	33	32	32	32	32
Комунальні підприємства	11438	11677	11640	12842	13883
Публічні акціонерні товариства	4149	3122	2186	1727	1418
Державні організації (установ, заклади)	12629	11322	10708	10147	9613
Комунальні організації (установи, заклади)	61940	62167	61782	60508	59103

*Узагальнено за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Отже, система публічного управління державного сектору економіки України формується майном і бюджетними коштами біля 90 тис. одиницями суб'єктів господарювання, які перебувають у власності центральних або місцевих органів влади і використовуються державою та територіальними громадами для виконання політичних, соціально-культурних та економічних функцій.

Щодо корпоративних прав держави, то станом на 1 січня 2019 р. вони були розміщені в 468 господарських товариствах, з них у 367 акціонерних товариствах, 80 – товариствах з обмеженою відповідальністю та 21 національній компанії. Із загальної кількості господарських товариств, які мають частку держави у статутному капіталі: 256 господарських товариств (54,71 %) державна частка понад 50 % (контрольний пакет), з яких 145 (30,98 %) мають державну частку 100 %; 104 (22,22 %) мають державну частку розміром від 25 % до 50 % (блокуючий пакет) і 108 (23,07 %) мають державну частку у статутному капіталі менше 25 %.

Для оцінки ефективності публічного управління проаналізуємо структуру і результати діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки України у 2017-2019 роках за показниками моніторингу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (табл. 2).

Таблиця 2
Інформація про результати проведення моніторингу ефективності публічного управління об'єктами державної власності України *

Суб'єкти публічного управління	Роки	Кількість суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління					Чистий прибуток (збиток), млн.грн.	Загальна вартість активів, млрд.грн.	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис.осіб	Середньомісячна заробітна плата, гривень
		усього	працюючі	з них:						
				прибуткові – з числа працюючих	непрацюючі	інформація відсутня				
Всього по Україні, в т.ч.:	2017	3385	1618	1174	1351	416	46052,9	1608,0	809,4	8360
	2019	3293	1535	1063	1365	393	52145,5	1549,0	723,6	12819
Міністерства	2017	1796	587	378	1012	197	4340,4	438,4	280,5	8823
	2019	1386	462	270	759	165	3053,7	493,2	226,1	14665
Державні комітети та інші органи виконавчої влади	2017	925	650	518	206	69	-1073,3	146,4	162,5	8462
	2019	1240	665	517	375	200	-5061,4	160,0	158,5	11562
Місцеві органи виконавчої влади	2017	59	28	18	25	6	-2,5	0,8	1,6	5982
	2019	65	34	15	22	9	-51,3	2,8	1,1	13488
Національні академії	2017	418	236	175	74	108	159,8	7,9	13,5	5584
	2019	408	249	183	158	1	75,2	9,0	12,4	7887
Господарські структури	2017	168	108	78	33	27	2318,8	61,5	73,9	9070
	2019	173	105	67	50	18	1707,3	70,6	68,2	13707

*Узагальнено за даними <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

В 2019 році в державному секторі економіки України кількість суб'єктів господарювання становила 3293 одиниці, з яких працюючі 1535 (46,6 %), в тому числі прибуткові 1063 (69,3 % до працюючих), непрацюючі – 1365 (41,5 %). Найбільшими суб'єктами управління об'єктами державної власності щодо кількості підприємств були Міненерго (418), Мінекономіки (321), Державне агентство лісових ресурсів (344), Фонд державного майна (475), Київська міська державна адміністрація (11), НАНУ (247), НААН (159), Укроборонпром (126). Щодо оцінки ефективності публічного управління об'єктами державної власності за показником чистого прибутку, то необхідно визначити що вона негативна в Апараті ВРУ – 9,0 млн.грн. збитку, відповідно, Мінекономіки – 4,6 млрд.грн., Держгеонадра – 10,5 млн.грн., Держкомтелерадіо – 367,1 млн.грн., Укравтодор – 1,2 млрд.грн., ФДМУ – 4,1 млрд.грн., Дніпропетровська ОДА – 51,8 млн.грн. А як можливо оцінити рівень публічного управління державним майном, якщо за 393 суб'єкти господарювання у державі відсутня інформація?

Важливою складовою публічного управління державного сектору економіки є кошти державного і місцевих бюджетів (табл. 3).

Таблиця 3.
Видатки бюджетних коштів України у 2019 році, млрд.грн.

Показники	Бюджети		Всього
	місцеві	державний	
Всього, в т.ч.:	557,5	812,6	1370,1
За функціями			
Освіта	187,1	51,7	238,8
Пенсії	9,0	182,3	191,3

Соціальний захист	94,2	36,4	130,6
Відсотки за запозиченнями	0,8	119,2	120,0
Правоохоронні органи	1,3	140,2	141,5
Медицина	89,8	38,6	128,4
Збройні сили	-	106,6	106,6
Чинівницький апарат	34,1	49,0	83,1
Транспорт	40,7	36,8	77,5
Інші галузі економіки	40,7	17,4	58,1
Культура та спорт	21,6	10,0	31,6
Комунальне господарство	34,4	0,1	34,5
Сільське господарство	0,4	14,0	14,4
Охорона довкілля	3,4	6,3	9,7
Паливно-енергетичний комплекс	0,0	4,3	4,3
За елементами			
Поточні видатки			
Оплата праці	179,3	210,1	389,4
Пенсії	0,1	182,9	183,0
Відсотки за запозиченнями	0,8	119,9	120,7
Дослідження та регіональні програми	55,2	78,3	133,5
Поточні трансферти підприємствам	67,5	13,4	80,9
Комунальні послуги	17,2	9,4	26,6
Предмети та обладнання	10,3	20,7	31,0
Продукти харчування	11,1	5,7	16,8
Медикаменти	1,2	10,0	11,2
Стипендії	1,4	3,7	5,1
Поточні трансферти за кордон	1,3	1,1	2,4
Інше	112,8	102,9	215,7
Капітальні видатки			
Капітальні трансферти підприємствам	38,4	23,3	61,7
Капітальний ремонт	38,6	8,2	46,8
Предмети та обладнання довгострокового користування	11,8	12,6	24,4
Капітальне будівництво	8,8	8,2	17,0
Державні запаси	0,0	0,1	0,1
Земля та нематеріальні активи	0,1	1,6	1,7
Капітальні трансферти населенню	1,4	0,3	1,7

*Узагальнено за даними <http://cost.ua/>

Через державні і місцеві бюджети в Україні за 2019 рік було використано 1370,1 млрд.грн. публічних коштів на виконання окремих функцій держави і місцевих органів самоврядування територіальних громад пов'язаних із задоволенням всіх видів публічних інтересів за елементами поточних та капітальних видатків.

Досліджуючи проблеми ефективності публічного управління, незважаючи на особливості його економічного середовища, насамперед, необхідно звернути увагу на неефективність самого процесу управління наявними в державі та територіальних громадах майном і фінансовими ресурсами. Про це свідчать результати діяльності діючої в Україні системи контролю за використанням державних і комунальних ресурсів (рис. 1; табл. 4 і 5).

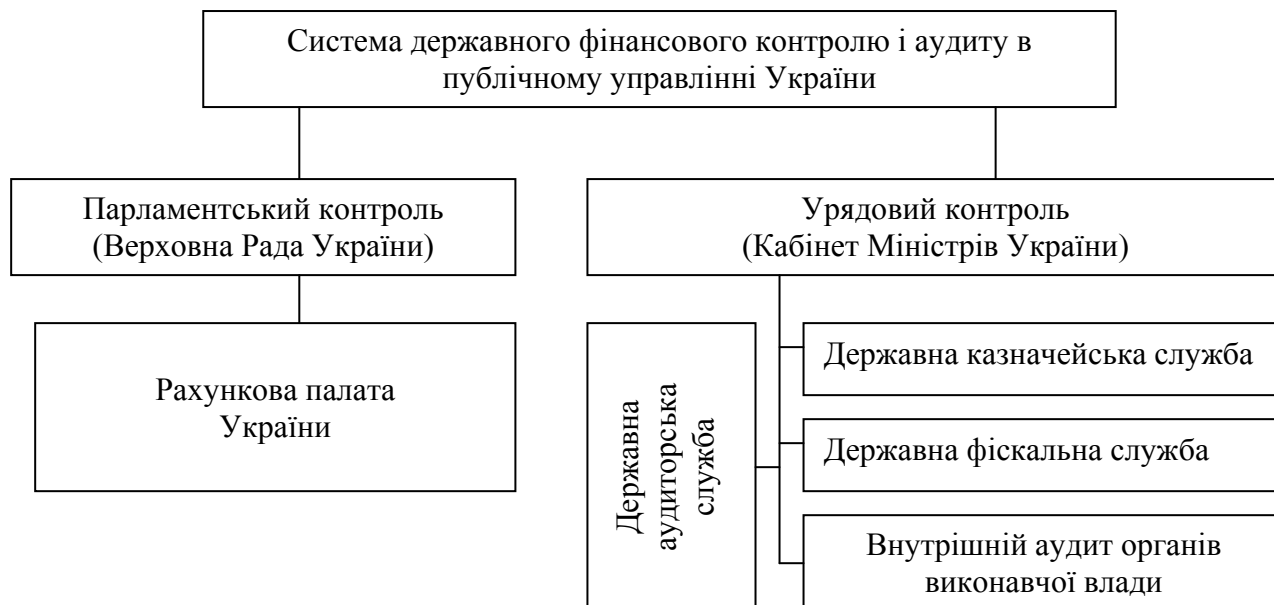


Рис. 1. Суб'єкти державного фінансового контролю і аудиту в публічному управлінні України

Таблиця 4.
Результати діяльності Держаудитслужби України в сфері ревізій і перевірок ресурсів в публічному управлінні за 2019 рік, млн.грн.*

Показники	Сума всього	В т.ч. ресурси	
		державні	комунальні
1. Виявлено порушень законодавства, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів			
1.1. Недоотримано фінансових ресурсів	409,7	190,6	219,1
1.2. Проведено витрат з порушенням законодавства, в т.ч.:	1314,0	764,1	452,5
1.2.1. Нецільові витрати державних ресурсів	95,3	48,1	47,2
1.2.2. Незаконні витрати	1105,9	708,1	397,8
1.2.3. Недостачі	107,7	7,9	7,4
Разом	1723,7	954,7	671,6
2. Виявлено порушень законодавства у сфері закупівель	72275,1	45926,1	29018,3
3. Виявлено фактів неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів			
3.1. Упущені вигоди/ неотримані доходи	260,8	135,0	125,8
3.2. Непродуктивні/ зайві витрати	1233,5	546,2	686,8
Разом	1494,3	681,2	812,6
4. Виявлено фактів неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій, що можуть призвести до втрат фінансових і матеріальних ресурсів у подальшому			
4.1. Упущені вигоди/ неотримані доходи	17,9	3,0	14,9
4.2. Непродуктивні/ зайві витрати	410,7	155,6	254,0
Разом	428,6	158,6	268,9
Всього	75921,7	47720,6	30771,4

*Узагальнено за даними <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>

Таблиця 5.
Результати діяльності Держаудитслужби України в сфері аудиту ресурсів в публічному управлінні за 2019 рік, млн.грн. *

Показники	Сума всього	В т.ч. ресурси	
		державні	комунальні
1. Виявлено фактів неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій, що призвели до упущених вигод/неотриманих доходів або непродуктивних/зайвих витрат			
1.1. Упущені вигоди/неотримані доходи	9882,3	6569,2	3241,7
1.2. Непродуктивні/зайві витрати	7948,8	4398,9	3522,7
Разом	17831,1	10968,1	6764,4
2. Виявлено фактів неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій, що можуть призвести (свідчити) про упущені вигоди/неотримані доходи або непродуктивні/зайві витрати			
2.1. Упущені вигоди/неотримані доходи	3059,7	977,6	2077,8
2.2. Непродуктивні/зайві витрати	5543,3	3917,3	1515,4
Разом	8603,0	4894,9	3593,2
3. Виявлено порушень законодавства, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів			
3.1. Недоотримано фінансових ресурсів	30,2	19,5	10,7
3.2. Проведено витрат з порушенням законодавства, в т.ч.:	1267,8	1065,1	201,6
3.2.1. Нецільові витрати державних ресурсів	940,9	933,4	7,5
3.2.2. Незаконні витрати	326,6	131,6	194,0
3.2.3. Недостачі	0,2	0,1	0,1
Разом	1298	1084,6	212,3
4. Виявлено порушень законодавства, що можуть призвести до втрат фінансових і матеріальних ресурсів			
4.1. Недоотримання фінансових ресурсів	43,2	19,4	23,8
4.2. Проведення витрат з порушенням законодавства, в т.ч.:	1100,2	953,8	146,2
4.2.1. Нецільові витрати	0,3	0,3	0,0
4.2.2. Незаконні витрати	469,7	323,3	146,1
4.2.3. Недостачі	630,2	630,2	0,0
Разом	1143,4	973,2	170
Всього	28875,5	17920,8	10739,9

*Узагальнено за даними <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>

У 2019 році в результаті діяльності органів Державної аудиторської служби України було встановлено втрат державних та комунальних фінансових і матеріальних ресурсів на суму більше 105 млрд.грн., з них 64 млрд.грн. за об'єктами державної власності і 41 млрд.грн. комунальної власності. Рахункова палата України в 2019 році у процесі фінансового контролю виявила втрати ресурсів на суму понад 17 млрд. грн., з них порушення адміністрування доходів – 6,8 млрд.грн., нецільове використання коштів – 5,8 млрд.грн., неефективне управління коштами – 4,4 млрд.грн. В цілому, тільки цими двома суб'єктами державного контролю було встановлено в сфері публічного управління збитків на суму більше 4 млрд.дол. США, які Україна запозичає у МВФ.

Для формування антикорупційної політики в публічному управлінні необхідні інструменти не для викриття корупції, а для її попередження.

Критерієм ефективності для державних суб'єктів господарювання має стати створена додана вартість та ринкова вартість, як показники життєздатності підприємства, а для використаних бюджетних коштів – результати діяльності національної економіки, або територіальної громади загалом, а також результативні показники окремих бюджетних програм. При цьому, як критерій ефективності використання бюджетних коштів, що формується національною економікою, пропонується використовувати показник валового внутрішнього продукту.

Створена додана вартість на підприємстві може бути визначена як інтервальний показник за наступним алгоритмом:

$$\text{ДСП} = \text{АНМ} + \text{ОДП} + \text{ВСП} + \text{ВПП} + \text{ЧПП};$$

де ДСП – додана вартість, створена в процесі господарської діяльності підприємства, АНМ - розподілена амортизаційна вартість необоротних активів; ОДП – одержані доходи персоналом підприємства; ВСП - поточні витрати і внески на соціальні потреби; ВПП – витрати на податки підприємства; ЧПП – чистий прибуток підприємства.

Створена додана вартість як інтегрований показник є ефектом господарської діяльності, що пов'язані з формуванням доходів персоналу, соціальним забезпеченням населення, доходами бюджетів держави та інвестиціями на поновлення і приріст активів підприємств за рахунок власних коштів.

Ринкова вартість підприємства як моментний показник формується із сукупності справедливих вартостей ресурсів, що забезпечують господарську діяльність. Ринкова вартість підприємства може визначатися за наступним розрахунком:

$$РВП = ВЧА + ВПЗ + ВДР,$$

де РВП – ринкова вартість підприємства; ВЧА – вартість чистих активів підприємства; ВПЗ – вартість прав і зобов'язань підприємства, що обліковуються на позабалансових рахунках; ВДР – вартість ділової репутації підприємства.

Критерій «ефективність» процесу використання бюджетних коштів доцільно визначати за рівнем дотримання параметрів «раціональність», «економічність», «економність», «результативність» («продуктивність» і «відповідна якість продукту»), між якими, в свою чергу прослідковується причинно-наслідковий зв'язок щодо створення фінансової віддачі.

Цільове витрачання бюджетних коштів являє собою точне дотримання одержувачами загальнодержавних і місцевих органів їх призначення згідно з установленими обґрунтованими видами, напрямками і строками.

Фінансову віддачу бюджетних коштів можливо визначати за формулою:

$$ФВБ = РВБ : ВФР,$$

де ФВБ – фінансова віддача використаних бюджетних коштів; РВБ – результат (ефект) від використаних бюджетних коштів; ВФР – використані бюджетні фінансові ресурси.

Звідси, можливо розрахувати приріст фінансової віддачі, як різницю між звітними періодами та фінансову віддачу приросту використаних бюджетних коштів у звітному періоді.

Методику розрахунку запропонованої системи показників для оцінки ефективності використання бюджетних коштів наведемо в табл. 6 на прикладі результатів господарювання національної економіки України.

Таблиця 6.
Оцінка ефективності використання бюджетних коштів України*

Показники	Роки					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Валовий внутрішній продукт (ВВП), млрд. грн.	1465,2	1586,9	1988,5	2385,4	2983,9	3558,7
Приріст ВВП в порівнянні з попереднім періодом, млрд. грн.	x	121,7	401,6	397,8	598,5	574,8
Зведений бюджет, млрд.грн.	483,4	494,2	720,4	877,2	1136,8	1323,2
Приріст зведеного бюджету в порівнянні з попереднім періодом, млрд. грн.	x	10,8	226,2	156,7	259,7	186,3
Фінансова віддача в розрахунку створеного ВВП на 1 грн. витрат бюджетних коштів, грн.	3,03	3,21	2,76	2,72	2,62	2,69
Приріст фінансової віддачі в порівнянні з попереднім періодом	x	0,18	- 0,45	-0,04	- 0,10	0,07
Фінансова віддача приросту використаних бюджетних коштів	x	11,3	1,78	2,53	2,30	3,09

*Узагальнено за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/> та <http://cost.ua/>

Із таблиці 6 видно, що національна економіка України має низьку ефективність використання бюджетних коштів з негативною динамікою.

Українська модель функціонування державного сектору економіки характеризується високим рівнем корупції в органах державної влади, що апріорі прирікає Україну на невдачу в будь-яких спробах здійснити необхідні соціально-економічні перетворення.

Експерти відносять нашу державу до групи країн так званого кумівського капіталізму (crony capitalism) [3], для яких характерними є наявність корупційних зв'язків між державним і приватним секторами, хабарництво, відсутність конкуренції та механізмів регулювання, а також передача за заниженими цінами державних активів у власність приватному сектору. Неefективне використання державної власності руйнує фінансовий потенціал держави, сприяє розвитку корупції, знижує довіру економічних суб'єктів до фінансової політики держави. Вважаємо, що обмеженість реальних прав держави як власника і відсутність ефективного механізму контролю призводять до «розтягування» активів, перетікання фінансових ресурсів у «тіньову економіку». Володіння акціями, частками й іншими активами не забезпечує участі держави в реальному управлінні й ухваленні рішень, що робить практично неможливим збільшення надходжень до бюджету і

використання державних активів як інструменту державної політики на користь забезпечення економічного зростання і стимулювання інвестиційної активності.

Важливо також звернути увагу на систему оподаткування прибутку державних підприємств, яка не передбачає прямого впливу їх менеджменту на створення ринкової вартості підприємства та самостійного використання доданої вартості, особливо, в частині впливу на створений чистий прибуток і амортизаційну політику. В 2019 році створений прибуток державних підприємств оподатковується за Податковим кодексом України на рівні 18 %, а 90 % чистого прибутку після загального оподаткування відраховується безпосередньо в бюджет. За таких умов, навіть найбільш ефективний менеджмент не може забезпечити необхідну ринкову інноваційну результативність господарської діяльності державних підприємств.

Важливим напрямом подолання корупції в публічному управлінні є налагодження системи бюджетування показників для оцінки результатів публічного управління з використанням обґрунтованих норм до господарських операцій що здійснюється в процесі використання державних і комунальних ресурсів.

При бюджетуванні використання коштів державного і місцевих бюджетів необхідно виділити результативні показники щодо затрат, продукту, ефективності та якості.

Показники затрат будуть визначати обсяги та структуру ресурсів, які забезпечують виконання бюджетної програми і характеризувати структуру її витрат. Показники продукту характеризують результати діяльності у межах бюджетної програми, можуть відображати обсяг виробленої продукції, наданих публічних послуг чи виконаних робіт, кількість осіб, яким надано публічні послуги. Показники ефективності характеризують економічність при витрачанні бюджетних коштів, співвідношення між одержаним продуктом і витраченим ресурсом та визначаються як витрати ресурсів на одиницю показника продукту, відношення кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до витраченого обсягу ресурсу. Показники якості характеризують динаміку досягнення мети та виконання завдань бюджетної програми, відповідність створеного продукту установленим стандартам (нормативам).

Висновки. Усі вказані вище недоліки сучасної системи публічного управління державним і комунальним сектором економіки можна і потрібно усунути. Держава та її територіальні громади з наявними майновими ресурсами і бюджетними коштами повинні виступати масштабним господарським суб'єктом за рахунок участі якого в ринковій економіці будуть ефективно виконуватися всі функції загальнодержавного і територіального характеру, які забезпечують потреби населення.

Отже, із вище викладеного матеріалу можна підсумувати, що цілями антикорупційної політики в публічному управлінні України має стати зниження рівня корупції та забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян, суспільства і держави.

З позиції наукового аналізу доведено, що ефективність зусиль щодо подолання корупції в публічному управлінні державними і комунальними ресурсами значною мірою залежить від системи державного контролю, бюджетування та оціночних показників роботи публічного управлінського персоналу.

Отримані наукові результати можуть бути покладені в основу розробки стратегічно важливих для суспільства засобів та форм діяльності у сфері запобігання корупції в Україні.

Література.

1. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія за ред. Ю.В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. К. : Видавництво Ліра-К., НАДУ, 2016. 524 с.

2. Кравченко С. О. Підходи до розуміння антикорупційної політики в публічному управлінні. *Вчені зап. Тавр. нац. ун-ту ім. В. І. Вернадського*. Серія: Держ. упр. 2018. Т. 29 (68), № 2. С. 28-33.

3. Стасишин А. В., Дубик В. Я., Барська І. В. Державний сектор економіки України: проблеми та сучасний стан розвитку. *Молодий вчений*. 2018. № 10. С. 889-893.

4. Методичні рекомендації застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 15.03.2013 № 253. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0253731-13#n11>

5. Порядок здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 червня 2007 р. № 832. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/832-2007-%D0%BF>

References.

1. Kovbasiuka, Yu.V. and Fedorenko V. L. (2016). *Derzhavna antykoruptsiyna polityka i zapobihannia ta protydiia koruptsii na publichnij sluzhbi v orhanakh derzhavnoi vlady i orhanakh mistsevoho samovriadvannia* [State anti-corruption policy and prevention and counteraction to corruption in the public service in public authorities and local governments], Vydavnytstvo Lira-K, NADU, Kyiv, Ukraine

2. Kravchenko, S. O. (2018), "Approaches to understanding anti-corruption policy in public administration", *Vcheni zap. Tavr. nats. un-tu im. V. I. Vernads'koho*. Vol. 29 (68), no. 2, pp. 28-33.

3. Stasyshyn, A. V. Dubyk, V. Ya. and Bars'ka, I. V. (2018), "State sector of the economy of Ukraine: problems and current state of development", *Molodyj vchenyj*, no. 10, pp. 889-893.

4. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013), “Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine “Methodical recommendations for the application of criteria for determining the effectiveness of management of state property””, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0253731-13#n11>

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), “Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Procedure for monitoring the implementation of functions for the management of state property””, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/832-2007-%D0%BF>

Стаття надійшла до редакції 28.10.2020 р.